

Afskrift med tilladelse fra [Nationalmuseets Bevaringsafdeling](#)

Puds med omtanke

Det er vigtigt, at kirkens personale, der vedligeholder sølvet, ved, at selv fine dertil egnede sølvpudsemidler virker slibende, hvorfor pudsningernes hyppighed og metoder må afpasses. Kort efter de kirkelige handlinger må den anvendte kalk og kande vaskes af for vin i lunkent vand, tilsat en dråbe opvaskemiddel. Man skal undgå at få vand ind i hulrum i f.eks. kalkens knop eller i en kandes hank. Sølv skal aftørres med en ren blød bomuldsklud eller en blød papirserviet. Sørg for at berøre sølvet mindst muligt med hænderne (når det ikke er påkrævet som under de kirkelige handlinger), da hudens salte vil kunne forårsage mærker på sølvet. Derfor bør der bruges bløde bomuldshandsker eller en serviet når sølvet sættes tilbage i boksen efter aftørringen.

Jævnlig pudsning med de færdigkøbte imprægnerede pudseklude til sølv medfører kun et ganske begrænset slid, såfremt kludene ikke genbruges længe. På lidt mere anløbet sølv kan der bruges af flydende sølvpudsemidler, som må doseres i små mængder på vat eller en blød klud. Derved undgår man at skulle gnide rundt i overflødig, indtørret pudsemiddel. Det tørre pulver slider nemlig unødigt på sølvet. Nogle typer pudsemiddel er ligefrem beregnet til at skylle af efter på gnidning ⁽⁵⁾. Der findes elektrokemiske metoder til afrensning af anløbet sølv, som er ret nænsomme. De er dog ikke umiddelbart anvendelige til at fjerne korrosion på sølvemner, som er helt eller delvis forgyldte. Da altersølv oftest har forgyldning på de flader, der berører det indviede vin og brød, vil elektrokemisk rensning således ikke blive nærmere omtalt her.

Der er sølvgenstande i kirkerne, som ikke indgår som brugsgenstande. Det kan være sølvkranse, der har dekoreret ældre kister og altersølv, der er taget ud af brug m.m. Dette kan stå blankt i en længere årrække, hvis det renses og lakeres af en konservator.

Skader på gammelt sølv

Da sølv som nævnt er et blødt metal, vil det også let kunne skrammes af f.eks. et par nøgler, man samtidig har i hånden, eller en fingerring eller et ur. Man undgår også skrammer og skader ved at opbevaringen i boksen er indrettet hensigtsmæssigt, så alt står betryggende. Sker der skader på sølvgenstande, der er over 100 år gamle, er det i reglen kirkekonsulenterne på Nationalmuseet, der høres vedr. forslag til reparation ⁽⁶⁾. Der specialiserede private sølv- og guldsmede rundt om i landet ⁽⁷⁾ og på Nationalmuseets Bevaringsafdeling, der har den fornødne viden om historisk sølv til at kunne udbedre skaderne. Erfaring må der til, da der ellers kan ske uoprettelige skader i forbindelse med reparation. Omfanget af en reparation må afpasses efter den enkelte sølvgenstand, således at mest muligt af det originale bevares, samtidig med, at det sker på en håndværksmæssig forsvarlig måde. Er det historiske sølv særlig skrøbeligt, må man dog også overveje, om det bør tages ud af almindelig brug, frem for at gennemgå en omfattende restaurering. Den bevarede sølvgenstand vil så i mange tilfælde kunne indtage en anden plads i kirken eller tilfalde et aftalt museum.

Alterkalk med pålimet tud

Alterkalk, hvis oprindelige udformning gør dem vanskelige at hælde af, udgør et særligt bevaringsmæssigt problem, idet man til kirkehandlingen vil ønske en tud. Det er en dårlig løsning at smede en tud på en original kops sølvkant, hvorved helheden i en kalks form ændres for bestandig. Tidligere har det været meget brugt at få fremstillet en indsats med hældetud til kalken. Indsatsen kan dog også skade kalkens kop og stilk, som bliver belastet af tryk ved af- og påsætning. Fjernes indsatsen ikke mellem brug, kan vin og vand samles under denne, hvorved indersiden af den originale forgyldte kop korroderer. I de senere år er flere sølvmede i stedet gået over til at foreslå fremstilling af en tud, som limes på kopens kant. Da limen, og dermed tuden, let kan fjernes igen, er løsningen hensigtsmæssigt set fra et musealt synspunkt.

Ovenstående artikel er en omskrivning af artiklen: "Vigtigt at kirkesølv vedligeholdes korrekt" *Menighedsrådenes Blad*, nr. 10, Viby, 1995, s. 28-29.